

Twente: (ook) op zoek naar vervanging

Arbeidsmarktprognoses 2017-2022

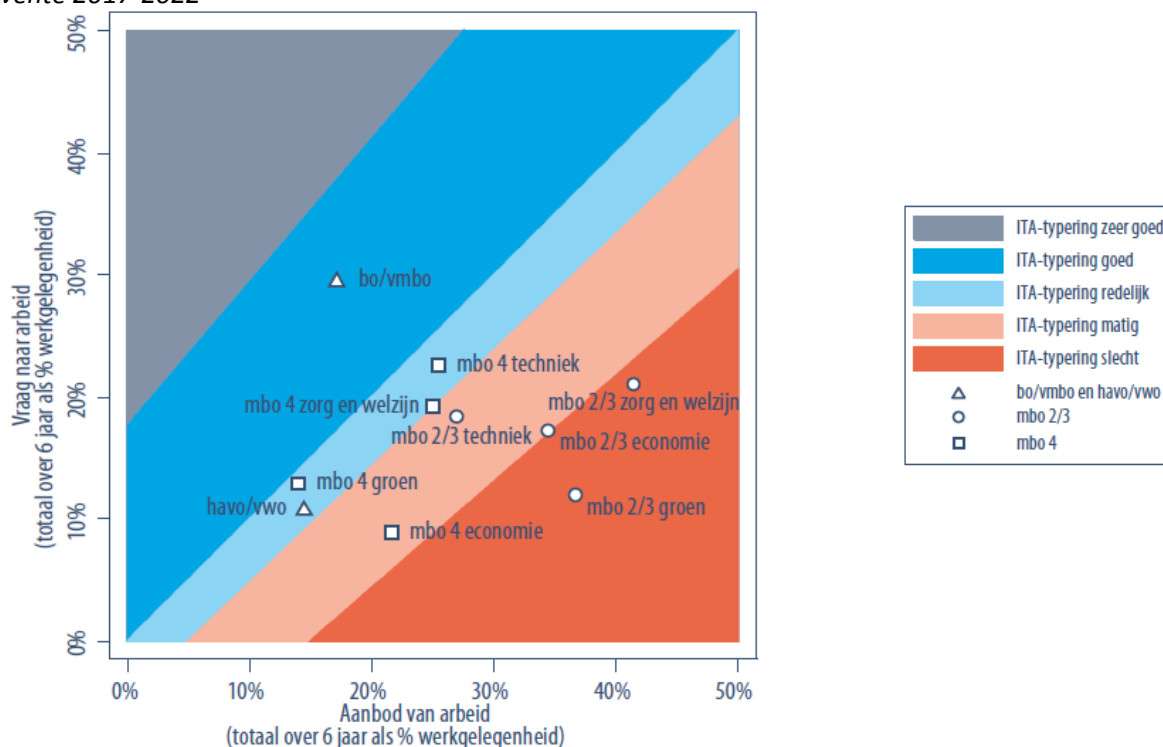
De groei van de economie vertaalt zich in aanhoudende vraag naar personeel en steeds meer krapte op de arbeidsmarkt. Recent opgestelde arbeidsmarktprognoses laten echter zien dat de Twentse arbeidsmarktuiddagingen voor de komende jaren niet alleen groeigericht zijn, maar vooral ook zullen richten op het invullen van een grote vervangingsvraag. Naar opleidingsniveau is het arbeidsmarktperspectief voor schoolverlaters op mbo-niveau 2 en 3 in Twente voor de periode tot 2020 matig. Een mbo 4 diploma biedt een beter perspectief. Voor hbo- en wo-afgestudeerden liggen de kaarten weer anders. Zij zullen naar verwachting makkelijker een baan in hun studierichting vinden dan mbo-ers.

Deze bijdrage is gebaseerd op de arbeidsmarktprognoses van het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA) voor de periode 2017-2022. De prognoses zijn in opdracht van de provincie Overijssel uitgevoerd voor de drie regio's in de provincie (Regio Zwolle, Stedendriehoek en Noordwest Veluwe en Twente). De prognoses kijken naar de verhouding tussen het verwachte aanbod en de verwachte vraag op de arbeidsmarkt.

1 Arbeidsmarktperspectieven lager/middelbaar (beroeps)onderwijs

De prognoses maken duidelijk dat de regionale perspectieven voor de verschillende richtingen op mbo niveau 2 en 3 matig tot slecht zijn. Mbo niveau 4 heeft een wat beter perspectief. In figuur 1 wordt voor de verschillende opleidingsrichtingen de verwachte vraag naar arbeid afgezet tegen het verwachte aanbod. Een positie linksboven in de figuur (veel vraag en weinig aanbod) betekent een goed arbeidsmarktperspectief. Staat een opleidingsrichting meer rechtsonder (weinig vraag en veel aanbod), dan is het perspectief van die richting slechter.

Figuur 1: Vraag en aanbod voor opleidingscategorieën lager/middelbaar (beroeps)onderwijs in Twente 2017-2022

Bron: ROA

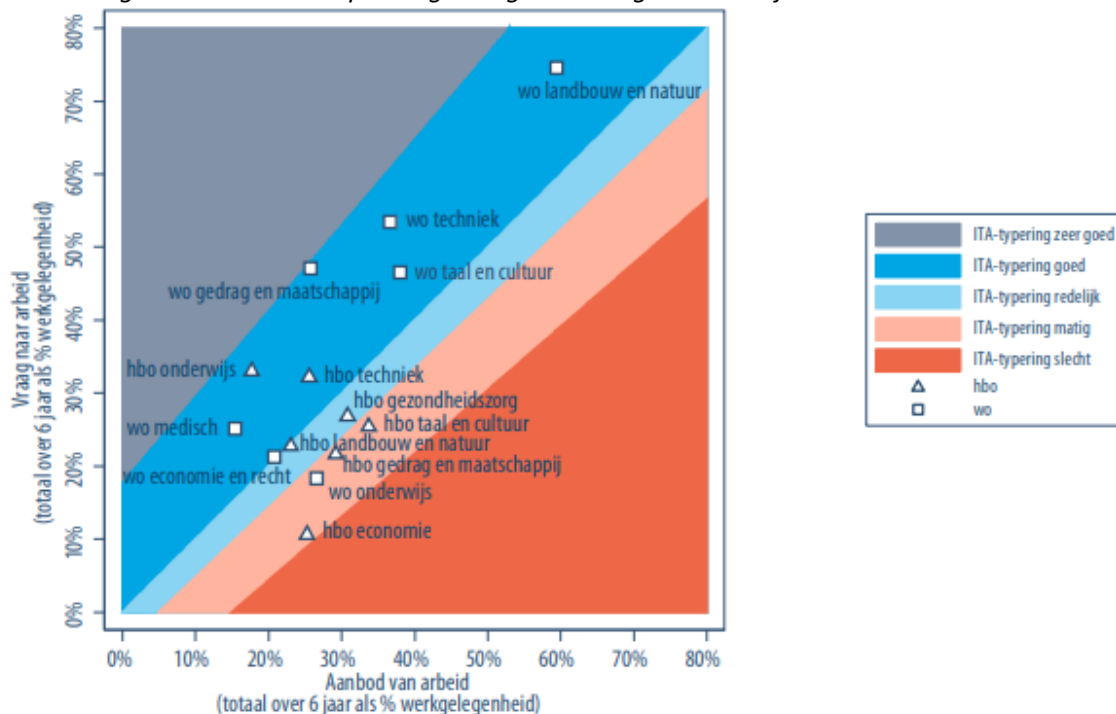
Voor mensen met een mbo 2/3 zorg en welzijn of groen opleiding zijn de perspectieven het minst gunstig. Dit komt vooral door een groot arbeidsaanbod in deze sectoren. Dit aanbod is groter dan de verwachte uitbreidings- en vervangingsvraag. Een iets gunstiger perspectief is er voor mbo 2/3 techniek, maar ook dit perspectief moet als matig getypeerd worden. Op mbo 4 niveau zijn de perspectieven gunstiger. Voor dit opleidingsniveau is het perspectief in de techniek, zorg en welzijn en groen-sector redelijk. Voor techniek en zorg- en welzijn komt dit door een relatief grote vraag naar arbeid, voor groen is de vraag minder groot, maar er zijn ook minder mensen die werk zoeken in deze sector. Op mbo 4 niveau is het perspectief het minst gunstig in de sector economie.

De grootste opleider in het mbo in Twente is het ROC van Twente. De twee grootste opleidingssectoren aan deze instelling zijn zorg en welzijn en economie. Deze richtingen bieden echter matige perspectieven op de arbeidsmarkt. Het ROA verklaart de matige perspectieven op mbo niveau door een relatief beperkte uitbreidingsvraag op dit niveau. Dit wil zeggen dat er relatief weinig nieuwe banen als gevolg van groei van de werkgelegenheid zullen ontstaan voor mensen met lagere opleidingsniveaus. Werkgevers zijn vooral op zoek naar hoger opgeleiden. De uitbreidingsvraag is dan ook groter voor hogere opleidingsniveaus (hbo en wo). Aan de aanbodkant is er in Twente een relatief grote arbeidsmarktinstroom (het verwachte aanbod van nieuwe arbeidskrachten) op mbo-niveau, waardoor een overaanbod aan schoolverlaters en werkzoekenden wordt verwacht.

2 Arbeidsmarktperspectieven hoger (beroeps)onderwijs

Voor mensen met een wo-opleiding verwacht het ROA in bijna alle richtingen goede kansen op de arbeidsmarkt (zie figuur 2). De enige uitzondering vormt wo onderwijs. De beste perspectieven zijn er voor wo gedrag en maatschappij en de relatief kleine sector wo landbouw en natuur.

Figuur 2: Vraag en aanbod voor opleidingscategorieën hoger onderwijs in Twente 2017-2022

Bron: ROA

Opvallend voor techniekregio Twente is het goede perspectief van afgestudeerden met een alfa- (taal- en cultuur) of gamma (gedrag en maatschappij) achtergrond. Voornaamste oorzaak hiervan is de grote vervangingsvraag in deze sectoren, waar ongeveer 40 procent van de werkenden in de

komende zes jaar met pensioen zal gaan, ten opzichte van 26 procent voor de wo-arbeidsmarkt als geheel. Wo taal en cultuur is met een gemiddelde leeftijd van 48 jaar dan ook de oudste sector in Twente. Waar de categorie onderwijs op wo-niveau matige perspectieven biedt, geeft deze richting binnen het hbo juist goede vooruitzichten. Ook voor hbo-techniek afgestudeerden zullen er in ruime mate banen beschikbaar zijn. De overige hbo-richtingen laten een gemengd beeld zien, met de minst gunstige perspectieven voor hbo economie (matig).

De perspectieven voor hbo als opleidingsniveau zijn in Twente iets minder goed dan in de arbeidsmarktregio's Zwolle en Stedendriehoek. De vraag naar hbo- en wo-techniek afgestudeerden is in Twente juist relatief groot. De voor de Twentse economie belangrijke technische sectoren zullen de komende jaren vooral behoefte hebben aan veel wo- en hbo-gediplomeerden. Het arbeidsmarktperspectief voor gediplomeerden in deze richting is dan ook goed. De keerzijde hiervan is dat er rekening moet worden gehouden met wervingsproblemen bij het invullen van technische vacatures op deze niveaus.

3 Uitbreidings- en vervangingsvraag versus arbeidsmarktinstroom

De toekomstige arbeidsvraag bestaat uit twee componenten: uitbreidingsvraag – als gevolg van een groei van de onderneming – en vervangingsvraag – als gevolg van uitstroom door bijvoorbeeld pensionering, arbeidsongeschiktheid of (tijdelijke) arbeidsmarktuittreding. De omvang van en verhouding tussen uitbreidings- en vervangingsvraag verschilt per sector en ook naar opleidingsniveau. Dit vertaalt zich in de regionale toekomstige arbeidsvraag per opleidingscategorie.

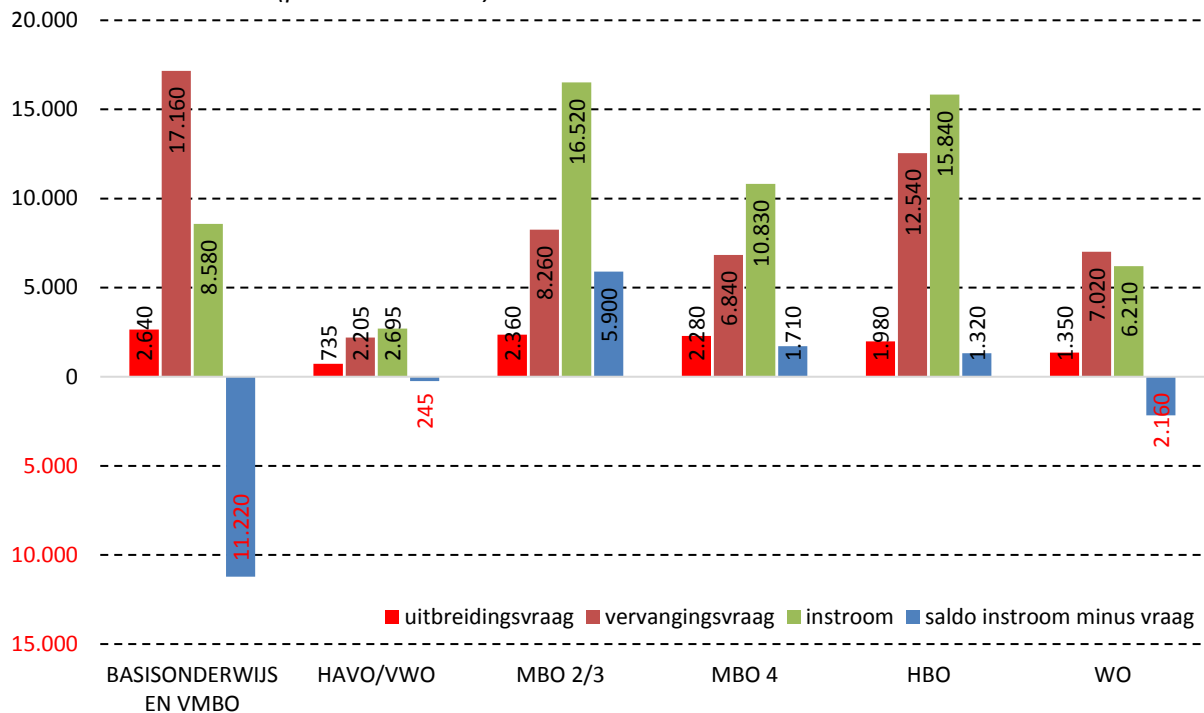
Door per opleidingsniveau de geprognostiseerde uitbreidings- en vervangingsvraag te confronteren met de verwachte instroom van nieuw arbeidskrachten ontstaat inzicht in de ruimte op de arbeidsmarkt, alsook indicatie van de opgaven/het belang om arbeidsmarktbetreders te binden aan de regio.

Vervangingsvraag groter dan instroom bij BO/VMBO en WO

De regionale baanperspectieven zijn gunstig voor het basisonderwijs en voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs. Dit is vooral een gevolg van een grote verwachte vervangingsvraag. Daarbij dient te worden opgemerkt dat voor een groot deel van de beschikbaar komende banen de loopbaanperspectieven matig zijn (veel kleine banen, weinig doorgroeimogelijkheden). Ook voor wo-schoolverlaters is de toekomstige arbeidsvraag groter dan de verwachte instroom van nieuwe arbeidskrachten. Vooral de vervangingsvraag zorgt voor goede baanperspectieven voor Twentse arbeidsmarktinstromers (zie figuur 3).

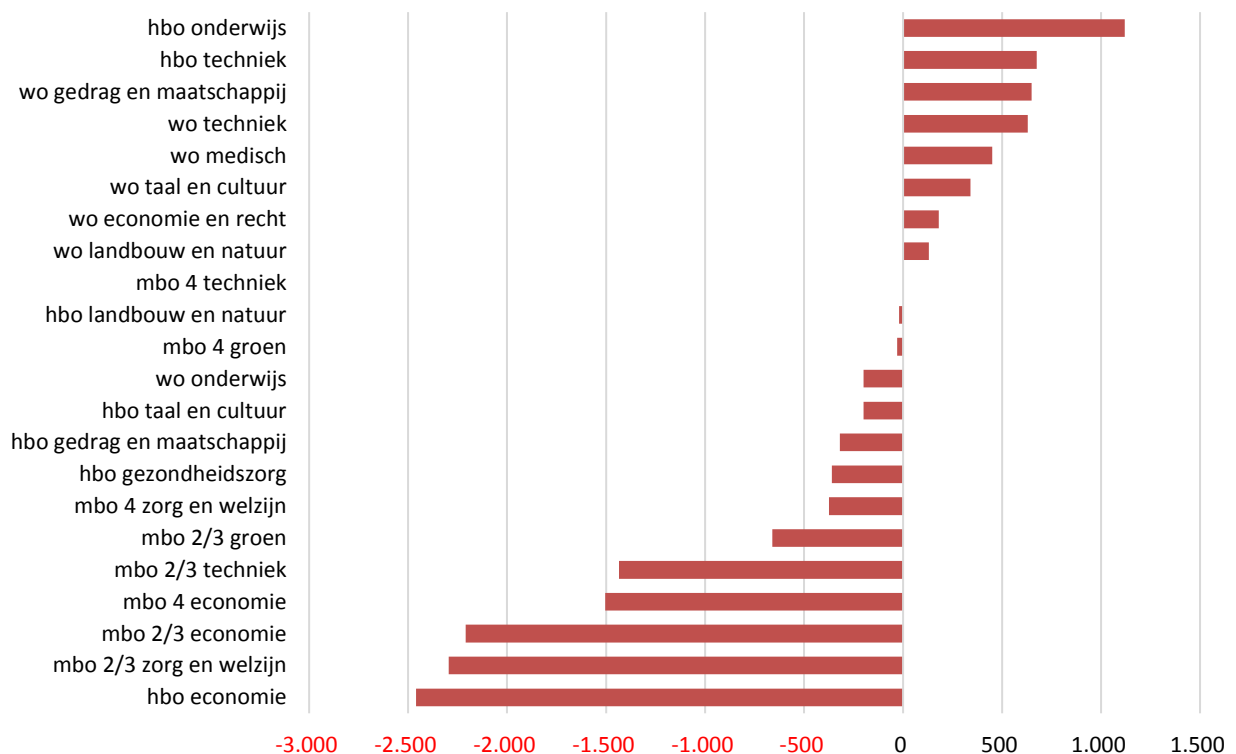
Naar opleidingscategorie wordt het verwachte 'overaanbod' voor mbo-opleidingen zichtbaar. Naast mbo 2/3 techniek, zorg en economie heeft ook mbo 4 economie en hbo economie de komende zes jaar in Twente naar verwachting een aanzienlijke grotere instroom dan arbeidsvraag. Hbo onderwijs heeft verhoudingsgewijs de beste baanperspectieven (zie figuur 4).

Figuur 3: Doorrekening toekomstige vervangings- en uitbreidingsvraag en verwachte arbeidsmarktinstroom (periode tot 2022).

Bron: ROA; bewerking Kennispunt Twente.

Figuur 4: Vervangingsfactor* Twente naar opleidingscategorie (periode tot 2022).

* Saldo uitbreidings- en vervangingsvraag minus arbeidsmarktinstroom

Bron: ROA; bewerking Kennispunt Twente.

Twente vergeleken

Voor de Twentse arbeidsmarkt zijn ook de vraag-aanbod ontwikkelingen in de aangrenzende arbeidsmarktregio's van belang. Immers, de arbeidsmarkt is niet regionaal afgepaald. Werkgevers, schoolverlaters en andere werkzoekenden zijn in hun arbeidsoriëntatie niet regiogebonden. In dat opzicht 'concurreren' regio's met elkaar. Bij vergelijking van Twente met Regio Zwolle en Regio Stedendriehoek (inclusief Noordwest-Veluwe) blijkt dat vooral ook de Regio Zwolle de komende jaren een uitbreidings- en vervangingsvraag heeft die de instroom van schoolverlaters overtreft. Het binden en aantrekken van schoolverlaters en werkzoekenden zal de komende jaren dan ook vooral voor beroepen met een wo-opleidingsniveau van toenemend belang zijn.

Tabel 1: Vervangingsfactor* Twente vergeleken met Regio Zwolle en Regio Stedendriehoek en Noordwest-Veluwe (periode tot 2022).

	Twente		Regio Zwolle		Regio Stedendriehoek en NWV	
	Abs.	Als % van Werkenden	Abs.	Als % van Werkenden	Abs.	Als % van Werkenden
BO en VMBO	11.220	17%	8.190	18%	2.080	16%
HAVO/VWO	245	1%	945	7%	200	5%
MBO 2/3	-5.900	-10%	-1.460	-4%	-600	-6%
MBO 4	-1.710	-3%	-2.100	-5%	-550	-5%
HBO	-1.320	-2%	1.260	3%	260	2%
WO	2.160	8%	2.240	14%	660	12%
TOTAAL	6.020	2%	11.820	6%	2.280	4%

* Saldo uitbreidings- en vervangingsvraag minus arbeidsmarktinstroom

Bron: ROA; bewerking Kennispunt Twente.

Kijken we naar de Twentse arbeidsmarkt als geheel dan zijn voor schoolverlaters en werkzoekenden de arbeidsmarktperspectieven redelijk voor de periode 2017-2022. Vergeleken met de regio's Zwolle en Stedendriehoek voorziet het ROA in Twente een relatief beperkte uitbreidingsvraag en een wat grotere instroom op de arbeidsmarkt. Als gevolg hiervan is het algehele perspectief voor schoolverlaters en werkzoekenden ongeveer gelijk aan de andere regio's in de provincie. Het arbeidsmarktperspectief in Twente is voor mbo-geschoolden matig, voor hbo-geschoolden redelijk en voor wo-geschoolden goed. Vanuit werkgeversperspectief betekenen de matige vooruitzichten voor (technische) mbo-opleidingen naar verwachting weinig wervingsproblemen bij het invullen van vacatures voortkomend uit een uitbreidings- of vervangingsvraag.

Artikel gebaseerd op [Arbeidsmarktprognoses Twente 2017-2022](#) (ROA-F-2018/8b)

Samenstelling: Kennispunt Twente
Auteurs: Feiko de Grip en Ruud Esselink
Datum: november 2018
Contact: info@kennispunttwente.nl
www.kennispunttwente.nl